

Dr.h.c. prof. Ing. Albert Sándor, PhD.

a Selye János Egyetem alapító rektora, a komáromi Felnőttképzési Intézet, Kht. igazgatója; lakhely: Kassa – Path, e-mail: albert.sandor43@gmail.com

A szlovák nyelvet idegen nyelvként? Talán, majd valamikor.

Az elmúlt esztendő statisztikai adataiból kiderül, hogy a magyar nemzetiségű fiatalok kb. 14%-a szlovák tanítási nyelvű alapiskolába jár. A gimnazisták esetében ez az arány 19% körül mozog. A szakközépiskolák esetében pedig meghaladja a 35%-ot (1. Táblázat).

Táblázat. Nem magyar nyelven tanuló, magyar nemzetiségű tanulók [%]

Iskolatípus	Tanév					
	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Alapiskola	13,95%	13,67%	14,70%	13,77%	13,29%	13,26%
Gimnázium	19,03%	18,82%	19,27%	18,95%	19,34%	19,96%
Szakközépiskola	37,10%	35,50%	36,32%	35,56%	34,97%	31,57%

Forrás: Štatistická ročenka. Bratislava: UIPŠ, roč. 2008-2013

Az okokat elemezve sokféle magyarázattal szembesülünk. Íme, a leggyakoribb „kifogások“:

- Szlovákiában élünk;
- A szlovák tanítási nyelvű iskolában „legalább“ az államnyelvet tökéletesen elsajátítja a gyerek, ezért az „életben“ jobban fog érvényesülni;
- A házastársam szlovák;
- A szülő (szülők) szlovák iskolába járt, ezért úgy gondolja, hogy majd jobban segítheti a gyereket a tanulásban;
- A szlovák iskolában színvonalasabb az oktatás;
- A lakóhelyhez közelebb van a szlovák iskola;
- A gyerek barátai is szlovák tanítási nyelvű iskolába járnak;
- A szülők a „városi“ szlovák tanítási nyelvű iskola mellett döntenek, mert egyébként is naponta beutaznak a munkahelyükre;
- Egyéb.

Lampl Zsuzsa kutatásai is alátámasztják a felsorolt érveket: „... **A gyerekeiket szlovák iskolába íratók a szlovák nyelv elsajátítását és a szlovák nyelvtudással azonosított érvényesülést részesítik előnyben** (annak ellenére, hogy közülük többen elismerik az anyanyelvi tanulás könnyebbségét)“ (1).

A pedagógusok számára levonható tanulság:

A magyar szülő elsősorban azért választja a szlovák iskolát, hogy a gyerek „tökéletesen“ elsajátítsa a szlovák nyelvet.

Ebből az alaphelyzetből kiindulva, a magyar iskola sohasem fogja tudni olyan szinten teljesíteni ezt az elvárást, mint a szlovák iskola, mégis meg

kell kísérelnünk. Meg kell tennünk mindent azért, hogy a magyar iskola is a lehető legnagyobb mértékben megfeleljen ennek az elvárásnak. **Csak eredményes szlováknyelv oktatással lehet megfékezni, ill. csökkenteni a „lemorzsolódást“, a szlovák tanítási nyelvű iskolaválasztást!**

A pedagógusok és szakpolitikusok egybehangzó véleménye, hogy a szlovák nyelv tanításának hatékonysága csak akkor javulhat, ha idegen nyelvként fogjuk oktatni, ezért az elmúlt 25 esztendő ennek a követelésnek a jegyében telt el.

2014 tavaszán végre felcsillant a remény: D. Čaplovič, volt oktatásügyi miniszter ugyanis ígéretet tett arra, hogy 2014. szeptemberétől a szlovák nyelvet idegen nyelvként fogják tanítani a magyar iskolákban. Az új oktatásügyi miniszter viszont határozottan elutasítja ezt az elképzelést.

Itt állunk tehát „befürödve“. Ismételtlen bebizonyosodott, hogy ezt a problémát (is) nekünk magunknak kell megoldani. Pellegrini úr ebben nem lesz partner és a minisztérium háttérintézményeire sem lehet számítani. Kétségeink vannak afelől is, hogy az egyetem tudnának segíteni, hiszen oktatóik többségének nincsenek alapiskolai tapasztalataik, anélkül pedig nem megy.

Fibi Sándor szerint „a hivatalos tantervekben közel hatvan éve kimondottan nyelvtanközpontú a nyelv tanítása, hiszen az adott paradigmák, ragozási minták gyakorlását szorgalmazza, főlegesen nagy súlyt helyez a helyesírás tanítására, emellett túlzottan fontos szerepet kap az irodalom, a műelemzés, az irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismeretek elsajátítása, és megalázóan

hátterbe szorul az élő kommunikáció, a mindennapi, a valós beszédhelyzetek, a tudatos nyelvhasználat gyakorlása. Így állhat elő az a tarthatatlan helyzet, hogy azoknak a pedagógusoknak, akik a hivatalos tantervet szentírásnak tartják, úgy kell tanítaniuk a szlovák nyelvet, hogy a diákjaik egész biztosan ne tanuljanak meg szlovákul beszélni“ (2).

Az előzőek alapján (is) elmondható, hogy a szlovák nyelvet úgy kell tanítani, a diákot önálló tevékenységre ösztönözni, hogy az eredmény a megfelelő szintű kommunikációs készség legyen.

A tanítási órákon fontos szerepet kell, hogy kapjon az önálló munka és a kreativitás fejlesztése a legkülönfélébb módszerekkel: a tanulók esszét írnak, önálló véleményeket fogalmaznak meg, közösen megvitatják a tanultakat stb., és ezáltal fejlődik mind szóbeli, mind írásbeli kommunikációs készségük. A házi feladat és az otthoni tanulás így másodlagossá válhat.

A házi feladatok mennyiségének korlátozásával a tanulók túlterheltsége is mérsékelhető!

A kérdés persze az, hozzá merünk-e nyúlni az Állami művelődési program által előírt tananyaghoz, vagy megpróbálunk minden áron eleget tenni a teljesíthetetlen tantárgyi elvárásoknak és a központilag irányított felméréseknek.

Tehát a tananyagot átvenni akarjuk, vagy meg akarjuk tanítani a gyerekeket szlovákul kommunikálni?

Úgy gondoljuk, hogy a második megoldást kell választanunk, és meg vagyunk győződve arról is, hogy ez a feladat a gyakorló pedagógusokra, a magyar iskolákban oktató aktív és nyugdíjas pedagógusokra vár. Tapasztalataink szerint iskoláinkban nagyon sok ügyes, felkészült és áldozatkész pedagógus dolgozik, akiknek „csak“ megbízásra és támogatásra van szükségük. A múltban már voltak ilyen jellegű próbálkozások. A Skabela-Bóna féle tankönyv és falitábla-sorozat (Képesfal) annak idején sok iskola tettségét nyerte el. Ez akár kiinduló alapja is lehetne egy új (akár alternatív) tankönyv összeállításának.

Felhasznált irodalom:

- 1) Lampl, Zs. (2012): A szlovákiai magyarok szociológiája. 1. kötet. Szlovákiai és magyar. Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet
- 2) Albert, S. (2014): Hogyan tovább a szlovákiai magyar közoktatásban. Komárom: Felnőttképzési Intézet Kht.